

Олег Панченко, Ірина Сердюк

ДЗ «Науково-практичний медичний реабілітаційно-діагностичний центр МОЗ України»

Інформаційна державна політика на шляху Цифровізації

Епоху турбулентного розвитку інформаційних технологій і постійного інформаційно-психологічного впливу на особистість, суспільство і державу інформаційне законодавство повинно бути спрямовано на закріплення державної інформаційної політики, що передбачає забезпечення гарантованого рівня національної безпеки в інформаційній сфері, нормального розвитку інформаційних технологій і засобів захисту інформації, впровадження цифрових технологій в усі сфери суспільного життя, запобігання розробки інформаційно-деструктивних технологій впливу на суспільство, захист авторських і суміжних прав тощо.

Ключові слова: інформатизація, цифровізація, інформаційна безпека, державна інформаційна політика

Information state policy on the path of Digitization

Oleg Panchenko, Irina Serdyuk, State institution "Scientific and Practical Medical Rehabilitation and Diagnostic Center of the Ministry of Health of Ukraine"

In the era of turbulent development of information technology and constant information and psychological impact on the individual, society and the state, information legislation should be aimed at consolidating state information policy, ensuring a guaranteed level of national security in the information sphere, normal development of information technology and information protection, implementation digital technologies in all spheres of public life, prevention of development of information-destructive technologies of influence on society, protection of copyrights and related rights, etc.

Keywords: informatization, digitalization, information security, state information policy

Інформація є однією з основних потреб особистості, без якої неможливе формування та існування її індивідуальної свідомості. Сучасна людина живе в епоху турбулентного розвитку інформаційних технологій і постійного інформаційно-психологічного впливу на особистість, суспільство і державу, що характеризується нестабільністю як світової системи взагалі, так і суспільно-політичної ситуації в окремо взятій країні.

Одним з основних механізмів інформаційного суспільства є інформатизація, що являє собою науково-технічний, організаційний та соціально-економічний процес створення оптимальних умов для задоволення інформаційних потреб і реалізації прав громадян, органів державної влади, організацій, громадських об'єднань на основі формування й використання інформаційних ресурсів із застосуванням сучасних інформаційних технологій (Гурковський, 2010).

На нинішньому етапі розвитку суспільства є можливість оцінити переваги інноваційних технологій та констатувати, що й надалі без

активного застосування новітніх досягнень інформатики, радіоелектроніки, зв'язку, обчислювальної й телекомунікаційної техніки ефективно керувати державою буде неможливо. Тому розвиток інформаційного суспільства в Україні та впровадження інформаційних технологій в усі сфери суспільного життя, зокрема у діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування, є одним із пріоритетних напрямів державної політики (Артеменко, 2018; Лопушинський, 2018).

Одним з найбільш складних, комплексних та малодосліджених феноменів наразі є «цифровізація» сучасного суспільства, або активне впровадження цифрових технологій в усі суспільні сфери життя. Завдяки цифровізації можливо без проблем обробляти будь-яку інформацію, що суттєво допомагає прискорити роботу людини. Поєднуючи різну інформацію можна отримувати зручні сервіси. При системному державному підході «цифрові» технології стимулюватимуть розвиток відкритого інформаційного суспільства як одного з істотних чинників розвитку демократії в Україні, підвищення продуктивності, економічного зростання,

створення робочих місць, а також підвищення якості життя громадян України.

Державна інформаційна політика є складовою державної політики в сукупності політичних, економічних, соціальних, військових, наукових, науково-технічних, інформаційних, правових та організаційних завдань і заходів, спрямованих на забезпечення інформаційної безпеки (Арістова, 2006; Сніцаренко, 2019). Цифрова трансформація стала основою реформи інформаційної політики.

У Законі України «Про інформацію» зазначено, що «державна інформаційна політика – це сукупність основних напрямів і способів діяльності держави з одержання, використання, поширення та зберігання інформації» (Про інформацію, 2019). На основі аналізу положень даного нормативно-правового акту, можна відзначити, що він є ключовим нормативно-правовим актом як в області забезпечення інформаційної безпеки, так і в сфері інформаційного права, оскільки його основним призначенням є врегулювання на належному рівні суспільних відносин в інформаційній сфері (в тому числі забезпечення безперешкодної реалізації прав і свобод у сфері інформації, захист інформації та інформаційної інфраструктури держави від загроз, в тому числі від інформаційних війн і т.д.).

Останнім часом в Україні було розроблено біля десятка законопроектів, що тією чи іншою мірою стосуються сфери інформаційних технологій та «цифровізації», а деякі з них вже стали законами України. В Україні від вересня 2019 року почало діяти Міністерство цифрової трансформації, центральний орган виконавчої влади, який відповідає за формування та реалізацію державної політики у сфері цифровізації, відкритих даних, національних електронних інформаційних ресурсів, впровадження електронних послуг та розвиток цифрової грамотності громадян. Наявність нового Комітету Верховної Ради з питань інформатизації та зв'язку, численних експертних та громадських об'єднань, існуючий світовий досвід «цифровізації», та головне – життєва потреба впровадження в Україні змін, реформ та трансформацій на основі «цифри» – дозволяють говорити про можливість розроблення та формування комплексного нормативно-правового підходу до сфери «цифровізації» – «Цифрового» кодексу України (Арістова, 2006; Сніцаренко, 2019).

Удосконалення цифрових інформаційних технологій відбувається настільки стрімко, що, з одного боку, відносини між владою та суспільством стають більш відкритими, діалог стає більш доступнішим, з'являються нові механізми співпраці влади з народом, наприклад, у форматі «електронного врядування». Однак, з іншого боку, разом із позитивними рисами з'являються й масштабні соціальні та етичні проблеми – маніпуляції, порушення конфіденційності, інформаційні війни. Тому нагальним є використання інформаційної етики, яка розглядає цінності, політику, концепції у контексті бурхливого розвитку технологій сучасного суспільства.

Цифровізація повинна забезпечувати кожному громадянину рівний доступ до послуг, інформації та знань, що надаються на основі інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій, орієнтуватися на міжнародне, європейське та регіональне співробітництво з метою інтеграції України до ЄС, виходу на європейський і світовий ринок. Головна мета розвитку цифрових інфраструктур полягає в тому, щоб усі громадяни України без обмежень та труднощів технічного, організаційного та фінансового характеру (зокрема соціально незахищені верстви населення) могли скористатися цифровими можливостями незалежно від свого місцезнаходження чи проживання та не перебували в сегменті «цифрового розриву».

На сьогодні можна визначити низку недоліків, які заважають побудові ефективного інформаційного суспільства в Україні, його інтеграції у світове інформаційне товариство, являє собою істотну перешкоду на шляху забезпечення належного рівня інформаційної безпеки людини, суспільства і держави. До найбільш суттєвих недоліків можна віднести: недостатній розвиток нормативно-правової бази забезпечення належного функціонування інформаційної сфери, забезпечення інформаційної безпеки людини, суспільства і держави; низький рівень комп'ютерної та інформаційної грамотності населення, повільність впровадження новітніх методів навчання із застосуванням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій; нерівномірність забезпечення можливості доступу населення до комп'ютерних і телекомунікаційних засобів, поглиблення «інформаційної нерівності» між різними верствами населення; низь-

кий рівень надання органами державної влади та органами місцевого самоврядування юридичним та фізичним особам інформаційних послуг з використанням мережі Інтернет, низькі темпи розробки відповідної інформаційної інфраструктури; низька розробленість механізму захисту авторських прав на комп'ютерні програми, відсутність відповідних системних державних рішень; відсутність ефективного захисту інформаційних прав громадян, насамперед щодо доступності інформації, захисту інформації про особу та мінімізації ризику «інформаційної нерівності» та інші

Своєчасне усунення цих недоліків сприятиме побудові та нормальному функціонуванню інформаційного суспільства в Україні, ефективному забезпеченню інформаційної політики та інформаційної безпеки, усуненню переважної кількості загроз інформаційній безпеці, протидії інформаційним війнам тощо. Варто зазначити, що механізми управління інформаційною безпекою суттєво відстають у розвитку від сучасного рівня цифровізації, що сприяє зростан-

ню рівня кіберзлочинності, яка, своєю чергою, спричиняє важкі, а іноді й незворотні наслідки для держави, підприємства, суспільства, особи (Панченко, 2019).

Інформаційне законодавство повинно бути спрямовано на закріплення державної інформаційної політики, яка передбачає забезпечення гарантованого рівня національної безпеки в інформаційній сфері, нормального розвитку інформаційних технологій і засобів захисту інформації, виключення монополізму в цій галузі, запобігання розробки інформаційно-деструктивних технологій впливу на суспільство, захист авторських і суміжних прав тощо.

Найважливіше завдання для держави на законодавчому рівні – створити механізм, що дозволяє узгоджувати процес розробки законів з прогресом інформаційних технологій. Природно, закони не можуть випереджати життя, але важливо, щоб відставання не було занадто великим, оскільки на практиці крім інших негативних моментів це веде до зниження інформаційної безпеки.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ

Арістова, І. В. (2006). *Діяльність органів внутрішніх справ щодо реалізації державної інформаційної політики*. Харків: Нац. ун-т внутр. справ.

Артеменко, Е. В. (2018). Актуальные вопросы государственной информационной политики по обеспечению информационной безопасности Украины. *Международный научный журнал Интернаука. Серия: Юридические науки*, 2. Відновлено з <https://www.inter-nauka.com/uploads/public/15237401215346.pdf>.

Гурковський, В. І. (2010). Проблеми реалізації державної наукової політики в контексті розвитку інформаційного суспільства в Україні. *Теорія та практика державного управління*, 1, 49–56.

Про інформацію. № 2657-ХІІ від 02.10.1992 р. Дата оновлення: 16.07.2019. (2019). Відновлено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>.

Лопушинський, І. П. (2018). «Цифровізація» як основа державного управління на шляху трансформації та реформування українського суспільства. *Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування*, 2. Відновлено з http://el-zbirn-du.at.ua/2018_2/20.pdf

Панченко, О. А. (2019). Інформаційна складова національної безпеки. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Державне управління*, 3. Відновлено з <http://77.222.145.174/index.php/governance/article/view/296/297>

Панченко, О. А. (2019). Проблеми правового забезпечення державного управління інформаційною безпекою. *Державне управління: удосконалення та розвиток*, 11. doi: 10.32702/2307-2156-2019.11.3. Відновлено з <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=1561>

Сніцаренко, П. М. (2019). Законодавчі аксіоми та їх вплив на теорію і практику забезпечення інформаційної безпеки України. Матеріали X Всеукраїнської науково-практичної конференції: *Актуальні проблеми управління інформаційною безпекою держави*. (Київ, 4 квітня 2019 року). Відновлено з http://academy.ssu.gov.ua/upload/file/konf_04_04_2019.pdf